

VELJET – MIKÄ YHDISTYS! KUOPION SOTAVETERAANIT RY 1966–2016

VELJET MIKÄ YHDISTYS!

KUOPION SOTAVETERAANIT RY
1966–2016

ANNA-LIISA PEKKARINEN

2010–2016 Siirtyminen kohti perinneaikaa alkaa

Vuoden 2010 toukokuussa hallitus harmitteli, kun keräysvarat riittivät luvattuun kotiapuun vain juuri ja juuri toukokuun loppuun saakka. Edellisvuonna tukea myönnettiin keskimäärin 1 000 euroa kuukaudessa niille tukea hakeneille jäsenille, joiden pienet tulot ja suuret menot sitä edellyttivät. Avustuksia onneksi saatiin suhteellisen mukavasti, veteraanit kohteena avasivat kukkaron nyörejä helpommin, esimerkiksi Kuopion Laulavilta Rakuunoilta, kaupungin eri lautakunnilta ja museovirastolta saatiin avustusta. Maininnan arvoista on, että naisjaosto lahjoitti yhdistykselle 1 000 euroa. Vaikka avustus olisi ollut pienikin, oli se saajalleen merkittävä. Myötätunnon ja tuen ele oli esimerkiksi metsäkeskuksen lahjoittamat polttopuut veteraaneille.

Olvi-säätiö alkoi tukea merkittävästi Pohjois-Savon Sotaveteraanipiiriä. Piiri jakoi avustuksen jäsenmäärän suhteessa paikallisyhdistyksille. Kuopion Sotaveteraanit saivat ison jäsenmääränsä vuoksi suurimman summan.

Paavo Jauhiainen oli päättämässä avustuksen antamisesta veteraaneille vuosina 2011–15 Olvi-säätiön hallituksen puheenjohtajana ja hallituksen jäsenenä vuodesta 2005 alkaen.

Kuopion Sotaveteraaneille Olvi-säätiön tuella oli suuri merkitys, sillä ilman sitä viimeisten vuosien toiminta olisi oleellisesti kärsinyt. Oma varainhankintaansa eivät veteraanit enää itse jaksaneet tehdä, mutta eivät heidän tukitarpeensa silti olleet vähenneet.

”Olvi-säätiön säädöskirjan tahtotila oli muun muassa avustaa vähävaraisten lasten ja vanhusten hyväksi tapahtuvaa toimintaa. Vanhuspykälään sopivaa on, että veteraaneja hoidetaan kunniakansalaisina”, Jauhiainen kertoo.

Olvi-säätiö operoi pääasiassa Itä-Suomessa. Säätiö on noin kahden miljoonan vuosittaisella avustuspotillaan yksi Suomen kymmenestä merkittävimmästä säätiöstä. Säätiöitä on Suomessa 2700 ja niiden kokonaisvarallisuus on 15 miljardia.

Veteraanien tukeminen on Olvi-säätiön perustajien, Åbergien, henkisen perinnön jatkumista. Instituutioksi veteraanien avustaminen on muodostunut vuodesta 2008 alkaen. Säätiö on osoittanut vuosittain merkittävän osan kokonaisavustuspotistaan veteraanitoimintaan. Vuosittainen summa Pohjois-Savon, Suur-Savon ja Pohjois-Karjalan veteraani- ja invalidipiireille on ollut viime vuosina noin 300 000 euroa.

Jauhiaiselle itselleen veteraanien arvostus on kodinperintöä. Hä-

Liittopäivät Kuopiossa 8.–9.6.2010, joihin osallistui noin 1500 jäsentä. Liittujuhla oli samalla Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirin kesäjuhla.

Juhlapuhujana piispa Wille Riekkinen.

III osa

Toimikunnat loivat hengen

Kuopion Sotaveteraanit ry toimi käytännössä toimikuntiansa kautta. Yhdistyksen hallitus päätti linjauksista, toimikunnat toteuttivat ne. Toimikuntia oli parhaimmillaan 14. Niistä puolet on lakkautunut luonnollisesti käytyään tarpeettomaksi tai liittynyt osaksi toista toimikuntaa toiminnan hiivuttua. Vuonna 2016 toimi seitsemän toimikuntaa.

Harva yhdistys toimii vuosikymmeniä näin vireästi. Viime vuosi- na toimikuntien jäsenistöstä yhä suurempi osa muodostui kannattajajäsenistä, koska varsinaiset ja puolisojäsenet alkoivat olla 90–100-vuotiaita.

Toimintakertomuksissa ja pitkän tähtäimen suunnitelmissa yhdistyksen puheenjohtaja kiitteli toimikuntien vetäjiä, joiden pyyte- tön työ mahdollisti niin monipuolisen toiminnan. Vetäjät olivat varsinaisia jäseniä tai myöhemmin kannatusjäseniä, joille veteraanien asia oli tärkeä ja läheinen. He saivat toiminnasta suurta tyydytystä, joskin ajoittain toiminta oli sitovaa ja varsin työllistävää, kuten esimerkiksi jokapäiväiset torikahviotoimikunnan työvuorot kesäisin.

Torikahviotoimikunta ja tiedotustoimikunta olivat yhdistyksen talouden kivijalkoja. Torikahvion kahvin ja leivonnaisten myyntitulojen ja Veteraanin Viestin ilmoitustulojen ansiosta moni veteraani sai kotiapua ja tukea välttämättömiin lääke- ja apuvälinekuluihin Kuopion kaupungin ja Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirin avustusten, yksityisten henkilöiden testamenttilahjoitusten ja muiden lahjoitusten lisäksi.

Toimikuntien työn merkitys veteraaneille näkyi eniten henkisellä puolella välittämisenä ja yhteisöllisyytenä, ei niinkään konkreettisenä taloudellisenä tukena, sillä siitä huolehti yhdistys, kunta, pii-

ri ja valtio. Esimerkiksi hengellinen toimikunta järjesti viikoittain seuroja, liikuntatoimikunnalla oli useita sali- ja uimahallivuoroja viikoittain, matkailutoimikunnalla oli vuosittain monta erimittaista matkaa, Saarilampi- ja Päivärantatoimikunta järjestivät illanviettoja. Oli mukavaa lähteä mukaan, olla yhdessä. Tuki oli muutakin kuin rahaa ja tavaraa.

Museotoimikunta, myöhemmin perinnetoimikunta katsoi tulevaisuuteen. Sen ansiota on veteraaniperinteen siirtäminen tuleville sukupolville. Siitä konkreettisenä näyttönä on Kuopion Sotaveteraanimuseo, johon on keskitetysti koottu sotavuosien muistot veteraanahaastatteluina, kotirintaman muistoina ja lukuisina museoluokiteltuina muistoesineinä.

Toimikunnilla oli oma taloudenpitonsa, josta se oli tilivelvollinen yhdistyksen hallitukselle. Aina vuoden alussa yhdistyksen hallitus myönsi toimikunnalle tietyn määrärahan, jonka avulla toimikunta sai varat perustoimintaansa. Lisäksi toimikunnilla oli omaa varainhankintaa, joillakin erittäin merkittävästi.

Seuraavassa kerrotaan toimikuntien työstä haastatteluja, pöytäkirjoja ja muuta aineistoa hyväksi käyttäen. Museotoimikunnan työ on esitelty jo edellä Kuopion Sotaveteraanimuseon perustamista koskevassa osuudessa.

Hengellinen toimikunta Harmoniaa arjessa

Hengellisen toimikunnan toiminnan tarkoituksena oli kristilliseen katsomukseen tukeutuva, seurakuntien kanssa läheiseen yhteistoimintaan pyrkivä ja sotavuosina saatuun sielunhoidon ja julistuksen perinteeseen liittyvä työ sotiemme veteraanien ja oman jäsenistön hyväksi. Tavoitteena oli yhteenkuuluvuuden, yhteisvastuun ja isänmaallisen hengen säilyttäminen ja kehittäminen jäsenten keskuudessa sekä saada kaikki huoltoapua tarvitsevat jäsenet tietoisiksi yhdistyksen ja yhteiskunnan tukimahdollisuuksista ja oikeasta hakumenettelystä tuen saantia varten.

Hengellisen toimikunnan kokoukset aloitettiin virren veisuulla ja pitämällä pieni hartaushetki. Myös päätteeksi veisattiin virsi.

Vuoteen 1991 päättyneen Veli Puustisen kirjoittaman historian mukaan hengellisen toimikunnan jäsenet tuona vuonna olivat puheenjohtajana Eino Ojajärvi, ja jäsenenä Kauko Toivanen, Lauri

Aino-Ester Niemelä oli Saarilammen kämpän ehtoisa emäntä. Vieressä Pohjois-Savon Sotaveteraanipiiriin toiminnanjohtaja Eija Iivarinen. Kuva on vuodelta 2015.

Pääemäntä loihti maukasta pöytään

Aino-Ester Niemelä oli parin vuosikymmenen ajan Saarilammen kämpän ehtoisa pääemäntä, ennen häntä emäntänä oli Aili Mönkönen. Niemelä huolehti mahat täyteen, keitteli makoisat kahvit pullineen ja järjesteli monen monet ohjelmat ja jumppatuokiot.

Saarilampi oli täynnä ahvenia, ja se miellytti pilkkijöitä ja onkijoita. "Yhtenä juhannusaattona ongimme melkein 300 ahventa! Sinttejä tosin, mutta kuitenkin", Niemelä muistelee.

Saarilammen leiri pidettiin keskellä kesää ja se kesti viikon. Leiriläiset nukkuivat kämpän kerrosvuoteissa, joita oli 30:lle, loppujen oli yöyttävä teltassa. Emännän huone oli pieni soppi, jossa juuri ja juuri kaksi ihmistä mahtui yöpymään.

Rinteessä olevalla entisellä tukkikämpällä ei ollut sähköjä ja vesi piti kantaa kaivosta, saunalle tuli vesi pumpulla järvestä. Olot olivat yksinkertaiset, oli vain maakellari eikä jääkaappia. Valo saatiin kaasulla ja ruoka tehtiin puuhellalla. Kesän hellepäivinä keittiössä oli mahdottoman kuumaa.

Hellanlevy oli koko hellan mittainen, sillä ruokaa tarvittiin paljon, ruokittavia suita saattoi olla kerralla jopa 50. Onneksi emännällä oli apulaisia, monena kesänä rouva Niskanen ja joskus Niemelän veljentytärkin.

Ensimmäiseksi aamulla laitettiin aamupala, kello 11 oli lounas, kello 14 päiväkahvit, kello 17 päivällinen ja kahdeksan maissa il-

lalla vielä iltapala. "Ruoat olivat yksinkertaisia, lounaalla oli aina puuroa ja vaikkapa mehukeittoa. Koska ahvenia sai niin paljon, niin teimme sinttisoppaa. Se oli miesten herkkua, jota he usein toivoivat. Tarjosimme myös lihapullia ja kastiketta, makkarasoppaa ja savulihalla verestettyä hernerokkaa. Leipomukset tein etukäteen kotona, niin myös jälkiruuat ja jotkin laatikot."

"Ruuanhankinnassa auttoi paljon se, kun järjestin arpajaisia ja niillä tuloilla sain ruokamenoja pienemmäksi. Arpajaispalkinnot keräsin tutuilta liikkeiltä, sukulaisilta sain perunoita", Niemelä kertoo.

Naiset auttelivat minkä pystyivät, miehet jelppasivat veden kannossa ja saunan lämmityksessä.

"Olihan siellä mukavaa. Oli iltaohjelmaakin, kun hanuristit vakiosoittajinamme kävivät kerran viikossa. Tai sitten vain juttelimme tai saunoimme. Vieraitakin siellä kävi, esimerkiksi rippikoulunuoria tuomiokirkkoseurakunnasta ohjaajiansa kanssa, he istuivat kanssamme nuotiolla. Reserviupseerien kanssa pidettiin vastanteko- ja tarkkuusammuntakilpailuja."

Kämpä piti laittaa aina ennen kesää kesäkuuntoon, siivota se ja pestä sauna. "Esimerkiksi Maj-Lis Niskanen oli monena vuonna saunan pesussa kanssani ennen muiden tuloa.

Talviaikaankin oli käytävä etukäteen lämmitämässä kämppää, jotta siellä tarkeni olla."

"En edes muista, miten monena kesänä olin pääemäntänä. Kauko Sutinen oli innokas leiritouhussa ja kaikessa ulkoilmaelämässä. Hänen ansiostaan leirejä Saarilammella alettiin järjestää", kertoo Niemelä.

Kämpä oli sotaveteraanien käytössä vuoden 2004 loppuun asti. Käyttö lopetettiin ja vuokrasopimus irtisanottiin, kun väki ei enää jaksanut osallistua.

